

13.5.2022

Valtioneuvosto
Lausuntopalvelu

VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

Digitaalisen kompassin tarkoitus on laatia vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen etenemissuunnitelma. Tavoitteena on luoda digitalisaatiolle ja datataloudelle yhteinen kansallinen visio ja tavoitteet vuoteen 2030.

Digikompassi on Suomelle vaikuttamisen väline EU:ssa ja kansainvälisesti. Suomen digikompassi perustuu EU:n digikompassiin, mutta siinä on huomioitu Suomen erityispiirteet ja kansalliset tavoitteet.

1. Kompassin tarkoitus

Digikompassi kattaa neljä osa-aluetta 1) osaamisen, 2) infrastruktuurin, 3) yritysten ja 4) julkisten palvelujen kehittämisen. Se koskee laajasti eri yhteiskunnallisia toimijoita ja on siten kattava. Kansallisen tason suunnitelmat vaikuttavat hyviltä ja toimeenpanon kannalta on tarpeellista tehdä vielä toimialakohtaisia tarkennuksia. Näin on toimittu mm. Afrikka-strategian kanssa.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Pääosin haasteet ja mahdollisuudet Suomessa korkean osaamisen ja pitkälle kehittyneen teknologian hyödyntämisessä sekä kaupallistamisessa on tunnistettu hyvin.

Haasteista AMKE haluaa korostaa tietosuojan merkitystä. Tietosuojan tulkinnot ja käytännöt ovat tiukentuneet entisestään, vaikka uusia säädösmuutoksia ei ole tehty. Liian tiukka sääntely aiheuttaa ongelmia niin yrityksille kuin julkisen hallinnon toimijoille. Omadata-periaate tulee olla keskiössä ja digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisessä, eikä tietosuojan rajoitteilla tai niiden tulkinnoilla tule luoda tarpeettomia esteitä.

3. Tavoitteet

Osaamisen osa-alue ylikorostaa ICT-osaajien roolia, koska digitaalisten laitteiden ja ohjelmistojen hyödyntäminen koskettaa kaikkien toimialojen osaajia. Koulutusohjelmissa ja tutkimuksissa teknologiaosaaminen tulee olla läpileikkaavasti sisäkirjoitettuna.

Teknologian kehitys edellyttää jatkuvaa oppimista ja entistä monipuolisempaa, erityisesti lyhytkestoisien (microcredentials), koulutustarjontaa. Koulutuksen digitalisaatio tarjoaa entistä joustavampia ajasta ja paikasta riippumattomampia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan.

4. Avaintulokset

Kullekin digikompassin osa-alueelle on asetettu keskeiset tavoitteet (avaintulokset). Osaaminen on avaintulosten saavuttamisen perusedellytys, koska yritysten ja julkisen hallinnon digitaalisten palveluiden toimivuus edellyttää 1) riittävää osaamista rakentaa nämä palvelut sekä 2) käyttäjillä tulee olla riittävät valmiudet hyödyntää uusia palveluita. Tavoite ”Suomi on digitaalisesti sivistynyt maa” on tässä suhteessa onnistunut.

Digitaalisten perus- ja alakohtaisten taitojen saavuttaminen edellyttää, että kaikissa opetussuunnitelmissa, tutkintojen perusteissa ja koulutusohjelmissä digitalisaation rooli on läpileikkaavasti osana koulutuksen sisältöä. AMKEN näkemyksen mukaan digikompassissa yli korostuu ICT-osaajien rooli, koska kaikilla toimialoilla vaaditaan osaamista digitalisaation ja uuden teknologian hyödyntämiseen.

Lisäksi AMKE kannattaa tyttöjen/naisten osuuden kasvattamista ICT-alalle. Samalla AMKE kuitenkin muistuttaa, että työmarkkinoiden sukupuolittuneisuus on laajempi monia toimialoja koskeva ongelma, johon tulisi pyrkiä vaikuttamaan kokonaisuudessaan.

AMKEN kannattaa myös tavoitetta, että työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto Suomeen on sujuvaa ja houkuttelevaa. Tähän mennessä toimenpiteet ovat kuitenkin kohdentuneet korkeakoulutettuihin, vaikka osaamisvajetta työpaikoilla on paljon nimenomaan ammattiosaajista.

Tavoite nostaa TKI-toiminnan BKT-osuus neljään prosenttiin on erittäin kannatettava ja kunnianhimoinen tavoite. AMKE kuitenkin muistuttaa, että asian yhteydessä mainitaan vain yritykset, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset. Kansallinen TKI-tiekartta nostaa esiin myös ammatillisen koulutuksen roolin, joka on erityisen tärkeä pk-sektorin yritysten digikyvykkyyden kehittämisessä. AMKEN TKI-kyselyssä keväällä 2022 ammatillisen koulutuksen järjestäjistä 81 prosenttia vastasi toteuttavansa TKI-toimintaa. Jopa 80 prosenttia arvioi sen roolin kasvavan edelleen toiminnassaan seuraavan viiden vuoden aikana.

Julkisen hallinnon tavoitteet edellyttävät vielä tarkempaa toimialakohtaista tai niiden välistä tavoitteiden asettelua, koska nykyinen tavoitetaso edellyttää konkretisointia palveluiden järjestämisessä.

5. Mittarit

Yleisten digitaitojen mittauksessa käytettävä DESI-indeksiä (Digitaalitalouden ja -yhteiskunnan indeksi) 76 prosentilla suomalaisista (16–74-vuotiaista) on digitaaliset perustaidot. Tulos oli EU-maiden paras. Digitaalisessa kompassissa EU:n yleisenä tavoitteena on 80 prosenttia 16–74-vuotiaista olisi digitaaliset perustaidot. Suomen tavoitteena on 85 prosenttia, joka on kunnianhimoinen, mutta mahdollinen tavoite. AMKE tukee kansallista tavoitetta.

AMKE kannattaa digitalisaatioon ja digivihreään siirtymään liittyvien osaamisvaatimusten (sis. kyber- ja dataosaaminen) integroimista kaikille koulutusasteille.

AMKE kannattaa tavoitetta, että työelämässä edistetään jatkuvaa oppimista julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä. AMKE muistuttaa, että tässä onnistuminen edellyttää riittäviä resursseja.

Suomeen tulevien kv-digiosaajien, opiskelijoiden ja tutkijoiden lukumäärä on kasvanut. AMKE muistuttaa, että viime vuosien politiikkatoimet ovat kohdistuneet vain korkeakoulutettuihin ja asiantuntijoihin, vaikka pula ammattiosaajista vaikeuttaa merkittävästi yritysten toimintaa.

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Digikompassin vaikuttavuuden arvioinnin ja yhteiskunnallisen kokonaisvaikuttavuuden parantamiseksi AMKE kannattaa toimia-alakohtaisten tarkempien suunnitelmien laatimista osana kokonaisseurantaa. Toimialakohtaisilla suunnitelmilla on mahdollista parantaa uudistusten ennakoitavuutta. Esimerkiksi digitaalisten tietovarantojen, kuten Koski- ja eHOKS-palvelu, lainsäätämisen ja toimeenpano vaatisivat enemmän ennakoitua.

Myös ammatilliselle koulutukselle tulee laatia oma digivisio korkeakoulujen tapaan laaja-alaisessa yhteistyössä.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Saku Lehtinen
johtava asiantuntija

Lisätiedot johtava asiantuntija, Saku Lehtinen, 040 041 2057, saku.lehtinen@amke.fi